

GAZTETXE BAT HAUTESKUNDEEN ZURRUNBILOAN

Maravillas gaztetxea hustea pentsatutakoa baino arazo gehiago ekartzen ari da Nafarroako politikara. Gisa honetako hamaika auzi ikusi ditugu azken hamarkadetan han-hemenka, baina hemen arazoak aldaketaren alderdien arteko harremanak biziki estutu ditu. Dagoeneko denak dira datorren maiatzeko foru eta udal hauteskunderi begira.

Xabier Letona
@xletona

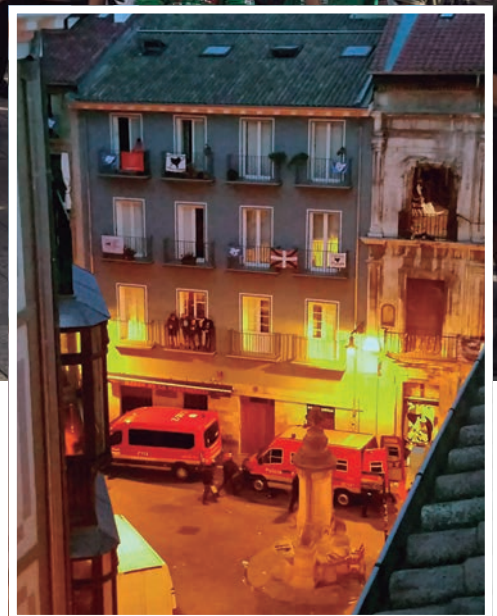

*Hilaren 27an milaka lagun bildu ziren
Maravillas gaztetxearen alde Iruñean, gehienak gazteak.*

ARGAZKIA: JOSEBA ZABALZA

*Argazki txikian,
Foru Polizia hilaren 17an gaztetxea husten.*

ARGAZKIA: @SAIOAALKAIZA

Iruñea, abuztuak 17, 05:00ak dira. Ordu txikietan hasi da Foru Polizia Maravillas gaztetxean iragarritako hustuketarekin, Nabarrerria Plazan. Txirrinen dantza ere berehala hasi da Alde Zaharreko atarrietan, sare sozialak ere sutan dira laster eta auzokoen lapiko soinuak ere ozen entzuten da balakoietan. Auzo bateko gaztetxe baten auzia hauteskondeekin gurutzatu da eta emaitzak latzak izan daitezke aldaketaren alderdientzat.

Goizeko 10ak pasatxo ziren Foru Poliziak azken gazteak atera zituenean eta 14:00ak pasa Nabarrerria plazatik alde egin zuten, Gaztetxea itxita eta zigilatuta utzi ondoren. Jakin gabe ere, ordea, ez dirudi dena pentsatu bezain itxia utzi zutenik, gerora ikusiko zen bezala. Goizean zehar, herritarren protestak eta polizia-aren oldarraldiak izan ziren. Tentsioa, haserrea, kolpeak, zaurituak, bala galduak lurtean... Atxiloturik ez, ordea. UPNren garaian bezala itxi zen Maravillas gaztetxea, baina maila txikiagoko errepresioa erakutsi nahi izan zuen foru gobernuak, desberdintasunak badirela agertu nahian.

Irudi asko utzi zituen goizak, baina bat berezia izan zen, besteak beste, gaztetxeak entzun behar izan duelako memoria historikoa bere alde erabiltzen ari dela. Bi egun lehenago, abuztuaren 15ean, Maravillas Lamberto omendu zuen gaztetxeak -1936ko egun honetan bortxatu eta hil zuten faxistek Larragan, 14 urte zituela- eta bertan izan zen Josefina Lamberto (1929), Maravillasen ahizpa gaztea. Rozalejoko Markesaren Jauregitik kanporatuak izan ondoren, Josefina Lambertok bere sostengu argia adierazi zien gazteei: foru poliziei errieta egin zien Nabarrerrian eta Mercaderes kalean dozenaka gazte egurtu zituen polizia hesiaren aurrean. "Injustizia handia da hustuketa hau", esan zion geroxeago *Info7 irratia*-ri. Bi egun lehenago ahizparen omenaldian pozarren izan zela zehaztu zuen eta gazteei gonbite argia luzatu zien: "Nik egin dudana bezala, haiek ere borroka dezatela, badute horretarako indarririk eta".

Abuztuaren 17ko arratsaldea, Nabarrerria plaza gazteek Maravillas gaztetxea berrokupatu zuten unean.

ARGAZKIA: XABIER LETONA

Berrokupazioa

Maravillas gaztetxeak 18:00etarako deitu zuen batzarra Gazteluko plazan eta mila lagun inguru abiatu ziren manifestazioan Alde Zaharreko kaleetan barna. Espainiako poliziarekin tentsio oneak izan ondoren, azkenean 1.500-2.000 bat lagun iritsi ziren Nabarrerria plazara eta pankarta atearan aurrean jarri zen, berrou estaliz. Zerra erradial baten hotsa entzun zen puntuan eta erre usaina barreiatu zen plazan. Oso denbora gutxian ordu batzuk lehenago itxitako atea irekitzen ikusi zen eta ziztu bizian dozenaka lagun sartu ziren barrura, plaza osoa aho zabalik utziz eta herritarren txalo eta oihera artean.

Berrokupazioak ezustean harrapatu zituen gehienak. Gazteek jakinarazia zuten berriz sartuko zirela, baina ez zekiten saioa noiz egin, egunean bertan edo ondorengoetan. Goizean goizetik izandako sostengua eta Gazteluko plazako batzarrean jende asko zegoela ikusi ondoren, argi zuten: "Orain da unea".

Ezusteke handiagora iritsi zen 18ko eguerdian. Gazteak pozarren eta erresistentzia berriz antolatzen ari zirenean jakin zen albistea: foru gobernuak gaztetxea husteko agindua bertan behera utzi zuen eta epaileak artxibatu gobernuak jarritako salaketa bera. Azalpen arabera, gobernuak ez zuen ordena publikoa arriskuan jarri nahi, bereziki

ikusita "adingabe asko zirela eraikuntzan eta haren inguruetan". Aurreko egunean berdin ziren adingabe horiek hor, baina hori ez zen eragozpena izan gaztetxea husteko.

Zer gertatu zen atzera egiteko? Inor gutxik ulertu du. Kritika zaparrada etorri zaio Nafarroako Gobernuari esparru politiko osotik, oposizioaren aldetik oso gogor, eta aldaketaren alderdientatik ere bai, baina hauek poza ezkutatu gabe, elkarriketari bide eman diolako. UPN, PSN, PP eta Geroa Baik hustuketa babestu dute,

eta EH Bildu, Ahal Dugu eta Izquierda-Ezkerra aurka agertu dira. Epaileak salaketa artxibatu ondoren, gobernuak helegitea jarri dio erabaki horri.

Gobernua kolokan

"Ez dakit aldaketaren alderdiek akordioaren bidea berresturatuko duten, baina okupazio honen inposaketa intransigentearekin oso ukituak geratu dira 2015eko zumeak" (*Diario de Noticias*, abuztuak 21). Aldaketaren gauzatzeari eta sostenguan garrantzi handia izan duen hedabideko zuzendari Joseba Santamariaren hitzak dira; kritikak kritika, medioak foru gobernuaren jarduna gertutik haizatu eta, oro har, sostengatzen du, besteak beste Maravillas gaztetxearen auzian.

AHTko lanak, Nafarroako ubidea, euskararen ofizialtasuna Nafarroa osoan, Hezkuntza Saileko arazoak, Aroztegia auzia, ikuspegi ekonomiko liberalagoa izatea edo ez, euskal gatazka, aurrekontuak... 2015ean aldaketaren alderdiek sinatutako akordio programatikoa kontsentsutik at utzitako gaiak edo legegaldian zehar arazoak ekarri dituzten puntuak dira hauek, baina ez, Santamariaren ustez Maravillas gaztetxea da aldaketa kolokan jarri duena.

Nafarroan dagoeneko gertatzen den ia guztia irakurtzen da 2019ko maiaztzeko foru eta udal hauteskundeetako. Horrek ez du esan nahi, ordea, auzi honen aktore guztiak horri begira ari direnik. Gazteak legegaldien hasieratik ari dira gaztetxearekin gora eta behera, eta gobernuak orain arte itxaron du hauek

MARAVILLAS GAZTETXEA

XABIER LETONA

MARAVILLAS GAZTETXEA

MARAVILLAS GAZTETXEA

XABIER LETONA

XABIER LETONA

Ezkerretik eskuinera eta behetik gora: Maravillas gaztetzean egindako bertso saioetako bat; elikadura bankua antolatu dute gazteek eta hemen bildutakoa; taberna eraiki zuten sarreran finantzaziorako; Paradisu Zinemaren saioetako bat; gimnasioa egin dute eta bertan lantzen dute, esaterako, autodefentsa; Lapiko Txiki Jantokia, gaztetzearan finantzaziorako irekitako beste bide bat.

Nabarreriatik kanporatzeko, okupazio-tik urtebetera. Gainerako indar politikoek ere ez dute burrunba handirik atara gaiaz. Denentzat da gai arantzatsua, besteak beste, okupazioak legalitatearekin egiten duelako talka, bai Iruñean eta bai beste edozein lekutan ere. Kontua da arantza hori nola kudeatzen den eta horretarako molde ugari dira, adibide askotan ikus litekeen tankeran.

Hainbat gaztetxe, hainbat jarrera

Nafarroako Gobernua eta Geroa Bai-arentzat okupazioa guztiz salagarria da, legearen eta interes publikoaren aurkakoa. Auzi honen ageriko ertz nagusia hori da: 2017ko irailean gazte talde batek 20 urte hutsik zeraman eraikina okupatu zuela. Uxue Barkos lehendakariak, gainera, gazteen irtenaraztea bideratu baino egun batzuk lehenago Rozalejoko Jauregia memoria historikoaren institutua izango zela iragarri zuen, memoria lantzen dutenen esparruan ika-mika sortuz.

Orain hil ala biziko den okupazio-legalitatearen binomioa ez da beti hain premiazko edo erabakigarria izan, ez UPN ez PSNrentzat, ez Geroa Bairentzat, ezta EAJ edo PPrentzat ere. Molde askotako jokaerak dira Euskal Herriko ehundik gora gaztetxeetan eta proklamen gainetik, azken hamarkadatan hamaika posizio eta eskuhartze daude gaztetxeekiko.

Nafarroako erregionalistentzat orain Maravillas hustea ezinbestekoa bada ere, gogoratzekoa da Euskal Jai gaztetxeak hamar urte iraun zuela (1994-2004), Javier Chorrut (PSN) eta Yolanda Barcina (UPN) alkate zirela. Azken honek agindu zuen hura hustea eta eraistea eta orduko udal taldeko oposizio guztiak (PSN, EAJ, EA, Aralar eta Ezker Batua) gogor kritikatu zuen irtenaraztea.

Kukutza eta Kortxoenearen eraistek babestu zituen EAJk Bilbon eta Donostian legalitatearen izenean, baina 2007an Alfonso Alonso PPko Gasteizko alkateak orain 30 urte bete berri duen Gasteizko gaztetxea eraitsi nahi izan zuenean bakarrik geratu zen.

Nafarroan aldaketaren indarrek sostengatutako hainbat udaletan dira gaztetxeak, baina ez da halako harrabotsik izan. Zergatik, orduan, Maravillas gaztetxearekiko hau guztia? Arrazoi eta hipotesi ugari daude, batzuk adiera-

Maravillas Lamberto zenaren Josefina ahizpa gaztetxearen hustuketa egunean: lehenik foru polizia irrieta egin zion Nabarria plazan eta ondoren gazteak agurtu zituen polizia hesiaren aurrean.

EZKERREKO ARGAZKIA: EKINKLIK

zitakoak eta beste batzuk ez. Kazetari hau saiatu da Nafarroako Gobernuko norbaitek hitz egiten gaiaz baina ez du erantzunik jaso.

Hipotesiak

Gaur egun lau alderdik sostengatzen dute Barkosen gobernua, baina hori errepikatzea ez da samurra izanen datoen hauteskundeetan, besteak beste, Ahal Duguk bizi duen barne gatazkarekin oso gaitza izango delako 2015eko emaitzak eskuratzea. Pentsatzekoa da 2015ean bi bloke nagusiek berdinke-ta egin bazuten foru hauteskundeetan, orain ere ez direla urruti ibiliko.

Baina lau urtetan hainbat kontu alda daitezke eta dabilen hipotesi nagusian, Geroa Bai ibili liteke balizko beste eszenatoki bat ere prestatzen, non ardatza Geroa Bai-PSN litzatekeen, Ahal Dugu eta Ezker Batuarekin batera. EH Bildurentzat txarrenetakoa izan litekeen egoeran, gainera, gerta liteke laukote horrek EH Bilduren beharra izatea gobernatu ahal izateko. Eta bestela UPN gobernura, PSNren sostenguarekin. Tira, zenbaki zehatzetan sartu gabe analisi arinegiak ere izan daitezke hauek, baina hor nonbait da hipotesi honen ardatz nagusia: gaztetxearen aurkako operazioarekin, Geroa Baik zentro-eskuinetik irabaztea luke xede nagusi. Jakina, gero ez da ulertzen zer irabazten duen kanporatzea bertan behera utziz.

Orduan? Beste hipotesi bat da gobernua gutxietsi egin zuela kanporatzeak ekarriko zion kostua eta atzera egin duela gatazkaren pilota handitzen ikusi duenean, errepresioa handitzetik nekez

aterako duelako irabazpiderik. Bitartean, denbora irabazi du egoera elkarriketaren bidez berbideratzeko.

Beste aukera bat

Akordioaren bidea ez da erraza izango. Maravillaseko gazteak biziki indartu dira jokaldi honetan eta ez daude bertatik alde egitekotan. Gobernuak ere berean jarraitzen du: memoria historikoaren egoitza nahi du hor. Hainbat arrazoi dela eta, 2017ko irailean gazteak ez ziren iritsi indarrez soberan jauregiaren okupaziora, baina urte honetan, apurka, jakin izan dute Alde Zaharreko herritarren kopuru esanguratsu baten atxikimendua irabazten: auzolana eraikina konpontzeko, jantokia ireki, Paradisu zinema, gimnasio bat, euskara klaseak antolatu, elikagaien bankua, bertso eskola, musika estudioa, bilkura gune ere bada kolektibo askorentzat eta zarata gehiegirik ere ez dute egin berez saturatua den Nabarriako eremuan...

Horietao batzuk besteak baino arrakastatsugoak izan dira, batzuk hasi eta berehala desagertu edo ahuldu dira, besteak sortu eta indartu, baina oro har, norabide bat finkatu dute eta gaztetxea sendotuz eta sozializatuz joan da nabarmen. Legaltasun kontuetan gehiegi sakondu gabe, herritar askok nahiago du gazteak halakoetan ikustea, auzoa eginez, taberna zulo eta kale kantoietan galduta baino. Azken egunean, halaber, errepresioak ere zementu lan handia egin du atxikimendu bilketan.

Gobernua eta Iruñeko Udala

Nafarroako Gobernuaren eta Iruñeko Udalaren arteko ika-mika ere piztu du

gatazka honek. Joseba Asiron Iruñeko alkateak bitartekari eskaini du bere bu-rua eta honek sutan jarri du foru go-bernu, bere ustez gazteei lekuak eskaintzeko eskumena udalarena delako eta Maravillas gaztetxean honek eskuak garbitu dituelakoan. Horrez gain, maiatzean Iruñeko Udalak Rozalejoko Jau-regiaren baldintzak aztertu zituen eta hainbat jarduera ez egiteko agindua lu-zatu zuen, besteak beste kontzertuak. “Maiatzean eta ekainean, alkateak gaz-tetxean edozein aktibitate egiteko de-bekuak sinatu zituen. Eta gero atera da esatera gaztetxea hor egotearen alde dagoela. Hor egon zertarako? Deus ez egiteko? Ez dugu ulertzen”, zioen Maria Solana gobernu eledunak *Euskalerrira Irratia*-n. Gazteek gaztetxean egindako jarduera beste toki batzuetan ere egin dezaketela gehitu zuen, “Redin Cruzat Jauregia horretarako egokitu dute”.

Jauregi hau Iruñeko Kale Nagusian dago eta *Plazara* proiektua du udalak bertan. Une honetan halako beste hiru proiektu ere abiarazi ditu udalak, auzo-kideek autogestioan bideratzeko, Joxe Abaurrea Hiri Bizigarri eta Etxebizitza zinegotziak (EH Bildu) dioskunez. “Esparru komunitarioak” deitzen dituzte. “Esperimentu berria da hau eta auzo bakoitzean bertako bizilagunek kudea-tuko dituzte guneak, gu hor ez gara sar-tzen”. Beraz, gazteek ere hor dute euren proiektuak bideratzeko aukera bat. Hala gertatzen ari da Mendillorri auzoko Antzara proiektuan -ia milioi bat euroko inbertsioa eraikuntza berrian-. Txan-trean berdintsu ari dira egiten salesta-rren proiektuarekin -beste milioi bat euro-. Buztintxurin, Arrosadian eta bes-te auzo batzuetan gauzatzeko bidean dira esparru komunitario hauek.

Abaurrearen esanetan, “guk zera dio-gu, bai autogestioari, bai gaztetxeei, bai-na eraikinak seguruak izan behar dira, udal batek ezinbestean arduratu behar baitu bere herritarren segurtasunaz”. Solanak aipatutako debekuei dagokie-nez ere argi mintzo da: “Guk ez ditugu debekuak egin, jakinarazpenak baino, zentzu positiboan jokatu dugu, jardue-rak egiten badira, toki seguruan egin daitezten”.

Udala eta gaztetxea

Udalak, dena den, izan du ika-mikarik orain Maravillas kudeatzen ari diren gazteekin, batez ere 2015ean hauek

Compañia kalean gobernuaren erai-kin bat okupatu ondoren, udalak Ca-parrosoko txaleta eskaini zienean. Har-reman hauetan izan zen tira-birarik, eta 2016ko udan, udalak gazteekiko akordioa bertan behera utzi zuen hauek “egindako akordioa bete ez zutelako”.

Gazteek zarata handiegirik egin gabe alde egin zuten bertatik, baina 2017ko udaberrian udalarekiko harremanak hautsi zituzten eta irailean Nabarrera-ko jauregia okupatu zuten. Gazteek dio-te instituzioen izaera eta erritmoa, eta gaztetxearena guztiz desberdinak direla eta horregatik ekin ziotela beren bidea-ri, gaurdaino iritsiz. Edozein kasutan, salatu dute Nafarroako Gobernuak Ma-ravillas gaztetxeko kanporatzean udala nahasteko egin duen ahalegina, auzia Nafarroako Gobernuarena dela azpi-marratuz. Caparrosoko txaletari dago-kionez, eraikina bestelako beharretara bideratuko da.

Borondatea

Kontua da gobernuak atzera egin zue-la kanporatze aginduarekin eta orain aukera berri bat dagoela gatazka bide-ratzeko. Ez da erraza izan. Irtenaraz-tearen bezperetan gobernuak elkarriz-keta eskaini zion gaztetxeari, gazteen esanetan uztailaren 14ko arratsaldean, hurrengo egunean Foru Jauregian bilera egiteko Uxue Barkosekin.

Gazteek hurrengo egunean Maravillas Lamberto omendu behar zuten gazte-txean eta gainera adierazi zioten gober-nuari ez zutela euren batzarra egiteko denborarik. Horregatik ostegunerako proposatu zioten elkarrizketa gober-nuari. Honek ez zuen onartu eta “gaz-teen agenda arazoak” gogor kritikatu zi-tuen, are gehiago lehendakaria haiekin biltzeko prest agertu ondoren. Gazteek diote haiei berdin zaiela lehendakaria-rekin edo beste norbaitekin hitz egin, baina euren izaera asanblearioa erres-petatu behar dela eta ez jarri bete ezine-ko baldintzak; gobernu abuztuaren 15ean hitz egiteko prest egonez gero, ez dela ulertzen zergatik ezin zuen 16an hitz egin, gazteek proposatu bezala.

Auzia latza da, tentsioz betea eta hala jarraituko duela antzeman liteke. Inork ez daki nola buka dezakeen, baina alde guztiek beharko lukete nahi adinako malgutasuna akordiora iristeko. Hori, baina, esatea gauza bat da eta lortzea beste bat. ■

- » Barcinak agindu zuen Euskal Jai gaztetxea hustea eta eraistea eta orduko udal taldeko oposizio guztiak (PSN, EAJ, EA, Aralar eta Ezker Batua) gogor kritikatu zuen irtenaraztea
- » Nafarroan aldaketaren indarrek sostengatutako hainbat udaletan dira gaztetxeak, baina ez da halako harrabotsik izan. Zergatik, orduan, Maravillas gaztetxearekiko hau guztia?
- » Urte honetan gazteek jakin izan dute Alde Zaharreko herritarren kopuru esanguratsu baten atxikimendua irabazten

